

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus VI [i.e. IV]. Sítne S. Theologia scientia propriè subalternata?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

Confirmatur. Illa conclusio est intrinsecè ob-
scura, quæ inferitur ex principio intrinsecè ob-
scuro, quia conclusiones fortiuntur suam certitudi-
nem, evidentiam, vel inevidentiam ex præmissis:
sed conclusio Theologica Viatoris inferitur ex prin-
cipiis intrinsecè obscuris, nimirum articulis fidei,
quatenus obscurè revelatis: ergò est intrinsecè
obscura.

Respond. Conclusio Theologica Viatoris quæ
talis, per se exigit procedere ex principiis inevidentibus,
perseverat exigentia reduplicatâ supra
statum & subiectum Viatoris, conc. supra ipsam
licentiam & conclusionem Theologicam, nego.
Eadem est responsio ad probationem. Unde in his
& similibus argumentis est fallacia reduplicationis,
dum id, quod subiecto & statui per se convenit,
transfertur ad ipsam scientiam: sicuti malè ex eo
probaret, quòd Christus per intrinsecam exigentiam
fuerit mortalis, quia quæ Viator fuit talis.

Ad Confirmationem Resp. Conclusio illata ex
principio per se intrinsecè obscuro est intrinsecè
obscura; si ab intrinsecò per se dependeat ab illo
principio, conc. si tantum ratione status & sub-
iecti, nego. Sed conclusio Theologica inferitur
ex articulis intrinsecè obscuris; ita, ut ab iis de-
pendeat ratione status, conc. ab intrinsecò, nego

min. & consequentiam. Et ad probationem:
Conclusiones fortiuntur inevidentiam ex præmis-
sis, & omni modo, quo est in præmissis, nego.
aliquo, conc. Sortitur ergò inevidentiam negati-
vam, non autem privativam.

Oppones secundò contra ultimam responsio-
nem. Si Theologia esset scientia propter eviden-
tiam principiorum in superiori licentia DEI &
Beatorum, tunc ex illa scientia deberet derivari
aliqua evidentia in Theologiam Viatorum: sed
nulla derivatur: ergò. Major constat: quia si
nulla derivatur evidentia, tunc vel Theologia non
erit scientia, utpotè carens predicato essentiali
ipsius, vel sola certitudo sufficit ad rationem
scientiæ, quod non est ad mentem S. D. min. pro-
batur. Si quæ derivaretur, hoc fieret mediantri-
bus principiis: sed hoc non, quia principia sunt
articuli fidei per se obscuri.

Resp. dist. maj. deberet derivari evidentia
in Theologiam Viatorum, nisi ista sufficientissime
certificetur de sui evidentia in scientia superiori,
conc. secus, nego. Hæc quippe certitudo jam
præstat inferiori scientiæ, ut per se inclinet in
connexionem cum scientia superiori & fatiet
(quamvis modo imperfectiori) intellectum
scientis.

ARTICULUS VI.

Sine S. Theologia scientia propriè subalternata?

SUMMARIA.

1. *Conditiones 4. requisitæ ad subalternationem scientiæ propriè dictam.*
2. *Theologia habet aliquam subalternationem ad scientiam beatam.*
3. *Non tamen rigorosam.*
4. *Mens Angelici Doctoris exponitur.*
5. *Dantur scientiæ, quæ nec sunt subalternantes, nec subalternatæ.*
6. *Cur per separationem scientiæ beate subalternantis à Theologia non destruaturs ratio scientiæ?*
7. *Alia dependentia principiorum in subalternata scientia naturali, quàm in Theologia.*

§. I.

Negativa præfertur.

EX Autoritate S. Doct. cit. loco docentis, idèd
Theologiam esse scientiam, quia procedit ex
principiis notis lumine superioris scientiæ; quæ
scilicet est scientia DEI & Beatorum, inferunt
communiter Thomistæ, Theologiam esse scientiam
propriè subalternatam scientiæ DEI & Beatorum,
hoc est, visioni beatificæ. Negat Scotus, & om-
nes ij, qui Theologiam negant esse scientiam. In
qua questione, quæ magis de nomine quàm de re
esse videtur.

- i. Notandum: Ad propriè dictam subalternatio-
nem scientiarum 4. conditiones requiri primò, ut
subalternata accipiat sua principia à scientia subal-
ternante, ubi enim desinit subalternans, ibi inci-
pit subalternata, ac proinde secundò, ut prin-
cipia scientiæ subalternatæ, tantum fiant evidentia
per lumen scientiæ subalternantis. Tertiò ut sub-
alternata supra objectum materiale scientiæ sub-

alternantis addat aliquam differentiam accidenta-
lem, vi cuius acquirit novam scibilitatem seu de-
monstrabilitatem passionum. Quartò, ut subal-
ternata jungatur cum subalternante in eodem
intellectu, e. g. Musica Arithmeticæ, Perspectiva
subalternatur Geometriæ: quia illa ab Arithmeti-
ca, hæc à Geometria sua accipit principia, ita enim
perspectiva probans, quòd radii visuales, quanto
magis accedunt ad oculum, tantò angustius coëant,
assumit principium istud ex Geometria, quanto
propius duæ lineæ à peripheria accedunt ad cen-
trum, tantò faciunt acutiorem angulum, quod
ipsum principium non in Perspectiva sed in Geo-
metria demonstratur. Sic pariter ad objectum ma-
teriale Geometriæ, quod est linea, superaddit dif-
ferentiam accidentalem, quæ est virtualitas, & Mu-
sica ad numerum, quod est objectum materiale
Arithmeticæ, differentiam sonori. Nisi etiam
perspectiva continetur in eodem intellectu cum
scientiæ Geometrica, non habet certitudinem suf-
ficientem ad rationem scientiæ: quia illa non est
sufficiens certitudo, quæ fundatur in fide humana
essentialiter fallibili: sed certitudo scientiæ subal-
ternatæ separatæ à scientia subalternante tantum
fundaretur in assensum fidei humane: quia in tan-
tum præbet assensum suis principiis, in quantum
credit Autoritati Magistri docentis. Unde S. D.
q. 14. d. ver. a. 9. ad 3. dicendum, inquit, quòd
ille, qui habet scientiam subalternatam, non perfecte
attingit ad rationem sciendi, nisi in quantum ejus
cognitio continuatur quodammodo cum cognitione
ejus, qui habet scientiam subalternantem.

CON.

2. **CONCLUSIO.** *Theologia aliquo modo subalternatur scientiæ DEI, & Beatorum, non tamen proprie dictâ & rigorosâ subalternatione.*

1. Pars constat primò ex autoritate S. D. qui hic instituit comparationem inter Theologiam & Musicam, quoad manifestationem principiorum in scientia superiori.

Constat secundò ratione, quia habitus inferior quoad evidentiam & manifestationem suorum principiorum dependens ab habitu superiori, rectè ipsi dicitur subordinari, adeoque saltem in latiori sensu subalternari, sed quoad evidentiam suorum principiorum Theologia pendet à scientia DEI & Beatorum; quippe in qua clarè videntur, quæ hic obicure credimus: ergò eidem aequaliter saltem subordinatur.

3. Secunda pars prob. quia Theologia in multis deficit à perfecta subalternatione, & differt à scientiis subalternatis.

Nam primò. Principia scientiæ subalternata pertinent per se ad scientiam subalternantem seu conclusiones ipsius: atqui principia nostra Theologiae, non ad scientiam beatam, sed ad fidem intrinsecè pertinent. Unde fides ita se habet ad Theologiam, sicuti habitus principiorum ad scientiam.

Secundò. Principia Theologiae, hoc est, articuli fidei non manifestantur à scientia Beata modo scientifico & probativo, quod est proprium scientiæ subalternantis, sed formaliter, modo intuitivo; neque ipsi accedunt illud lumen gloriæ, sed destruitur; cum tamen lumen scientiæ subalternatae perficiatur per lumen scientiæ subalternantis, neque ipsi accedunt illud lumen gloriæ, sed succedit: Unde aequali modo sicuti visio beatifica se habet, ut habitus primorum principiorum respectu clarè Theologiae in patria, sic se habet fides respectu Theologiae invidentis in via: cum fides defuncto vices obeat beate visionis. Hoc totum verò non habet locum in scientiis propriè subalternatis.

Tertiò. Quantasunque conclusiones per Theologicum discursum deducimus, illæ ipsæ clarè videntur à DEO & Beatis per visionem beatificam: atqui scientia subalternans non penetrat conclusiones scientiæ subalternatae.

4. Quartò. Theologia non propriè superaddit objecto materiali scientiæ beatae differentiam accidentalem, quâ fundetur novus modus scibilitatis. Illa enim vel esset invidentia, ut aliqui volunt, vel virtualis revelabilitas. Non invidentia, tum quia hæc Theologiae est accidentalis, & in Beatis scientia Theologica est evidens. Tum quia invidentia potius impedit, quàm causat subalternationem cum scientia visionis: eò quòd reddat habitum invidentem impossibilem cum illa, prout in habitu fidei. Non etiam virtualis revelabilitas: quia scientia visionis aequè se extendit ad virtualiter, quàm ad formaliter revelata, sicut & ipsa fides, prout communiter docent Theologi: scientia autem subalternans non debet comprehendere intra suum objectum illam differentiam accidentalem. Virtualis quoque revelatio potius diversum motivum & formalem rationem sub qua, quàm differentiam accidentalem materialis objecti

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

significat, nec tam ad objectum terminativum, quàm ad modum cognoscendi pertinet.

Quintò. Propriè dicta subalternatio scientiarum requirit utriusque conjunctionem: sed nostra saltem Theologia non conjungitur cum scientia visionis, quam habent DEUS & Beati: ergò saltem nostra Theologia non est propriè subalternata scientiæ DEI & Beatorum.

Nec urget in oppositum autoritas allegata S. Doctoris; quia ut ex textu patet, inter Theologiam & habitum subalternatum instituit comparationem tantum in duobus: primò, quòd sicut Musica procedit ex principiis notis lumine superioris scientiæ, sic etiam Theologia. Secundò, quòd sicut Musicus credit principia sibi tradita ab Arithmetico, ita doctrina sacra credit principia revelata sibi à DEO. Ex quibus nequaquam inferri potest omnimoda paritas, & univocatio subalternationis.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

Obijcies primò. Omnis scientia aut est subalternans aut subalternata: sed ex nostris principiis Theologia nec est subalternans, nec subalternata: ergò ne quidem est scientia, quod repugnat supra dictis.

Resp. negando maj. nam metaphysica, physica &c. sunt scientiæ, nec tamen vel subalternantes, vel subalternatae.

Instabis. In naturalibus scientiis, si subalternata separatur à subalternante, deficit à ratione veræ scientiæ: ergò idem magis dicendum de nostra Theologia, quæ nec est perfectè subalternata, neque conjuncta cum scientia DEI & Beatorum.

Resp. assignando disparitatem: quia intellectus habitu in Theologia instructus fide Divina infallibiliter certificatur, sua principia esse à DEO, & in DEO à Beatis clarè cognita: unde ipsa etiam evidentiā scientiæ DEI & Beatorum mediante hac certificatione potest influere in certitudinem conclusionum Theologicarum; hoc non fit in subalternata naturali separata à sua subalternante, quippe quæ tantum supponit sua principia tanquam fide humanā fallibili credita.

Obijc. secundò. Ita se habet Theologia ad scientiam DEI & Beatorum, quo se habet Perspectiva ad Geometriam, & Musica ad Arithmetica: sed perspectiva propriè subalternatur Geometriae, Musica Arithmeticae: ergò etiam Theologia scientiæ DEI & Beatorum. Major est D. S. Minor Aristotelis.

Confirmatur. Idèò perspectiva & Musica subalternantur Geometriae & Arithmeticae, quia earum principia dependent à Geometria & Arithmetica; sed etiam principia nostra Theologiae in esse manifestabilis dependent à scientia DEI & Beatorum: ergò.

Resp. ex antè dictis. Ita se habet &c. inadæquate, & secundum aliquas condiciones subalternationis, conc. adæquate & secundum omnes, nego; nec aliud evincit Angelici Doctoris Autoritas. Similiter ad confirmationem. Idèò &c. quia illarum principia dependent &c. cum omnibus requisitis ad adæquatam subalternationem,

B

conc.

conc. quomodocunque, nego. sed principia nostra Theologia dependent &c. aliquo modo, conc. cum omnibus requisitis, nego. min. & consequentiam.

Inferes ex dictis contra Gonet. Nosram Theologiam non esse propriè subalternatam fidei: neque Theologiam Beatorum scientiæ visionis, quia & fides ad nosram Theologiam & scientiæ visionis

ad Theologiam Beatorum se habent, sicuti habitus primorum principiorum ad alias scientias, sed istæ non propteræ sunt scientiæ subalternatæ: ergo nec illæ. Multo minùs admittendum est, quòd nosra Theologia subordinetur Theologiæ Beatorum; cum sit unus idemque formaliter habitus, ut mox dicetur.

ARTICULUS V.

De Objecto S. Theologiæ.

SUMMARI A.

1. Explicantur notiones objecti formalis, materialis & adequati.
2. Deus virtualiter revelabilis est objectum formale quod Theologiæ.
3. Ratio formalis quæ est Deitas.
4. Ratio formalis sub qua est virtualis revelatio.
5. Objectum materiale Theologiæ est ens virtualiter revelatum.
6. Quo sensu Apostolus dicat, se judicasse, se nihil scire, quam Christum Crucifixum.
7. Non omnis adequatio constituit objectum adequatum formale.
8. Quomodo Theologia probet, DEUM esse?
9. Ad demonstrandum sufficit causa virtualis.
10. Definitio Theologiæ Scholasticæ.
11. Est Sapientia.

§. I.

Objectum formale & Materiale S. Theologiæ statuitur.

1. **N**otandum, Objectum Theologiæ, sicut & aliorum habituum, dividi in formale, quod per se consideratur & attingitur à Theologia, & in materiale, quod attingitur ratione alterius. Formale dividitur in formale quod seu terminativum, & in formale quo seu motivum. Formale quod terminativum est, ad quod per se terminatur habitus, & ad omnia alia propter ipsum (logici vocant objectum attributionis) & quia ipsum adequat intentionem habitus, rectè objectum adequatum dici potest. Id quod in isto objecto per modum abstractæ formalitatis per se primò attingitur, appellatur ratio formalis quæ; sicuti naturalitas in corpore naturali, quod est physica objectum adequatum, est ratio formalis quæ. Objectum formale motivum, quod apud logicos etiam vocatur ratio formalis sub qua, est certus modus, & ratio sub qua vel per quam objectum attingitur, quem in scientiis appellamus esse scibile, seu modum scibilitatis, & in naturalibus scientiis solet esse connexio principiorum cum certa abstractione à materia. Objectum adequatum seu formale quod in scientiis etiam appellatur subjectum, quia de ipso in conclusione demonstrantur propria passionis. Objectum materiale adequatum est, quod complectitur omnia contenta in habitu, & à Logicis appellatur objectum communitatis, seu predicationis, quia de omnibus in habitu contentis predicatur in recto. Quibus positis sit.

2. **CONCLUSIO I. DEUS ut virtualiter revelatus est objectum formale quod & adequatum**

Theologiæ: (2.) ita ut DEITAS sit ratio formalis quæ (3.) virtualis revelatio sit ratio formalis sub qua. Ita communiter Thomistæ ex S. D. a. 7. Scotus q. 3.

Prima pars, præterquam quòd ex ipso nomine Theologiæ pateat, probatur hæc ratione S. D. Illud est objectum formale quod, sive adequatum Theologiæ, de quo per se tractat Theologia, & de quibuscunque aliis ratione ipsius: sed Theologia per se tractat de DEO: & (ut hic S. D.) Omnia pertractantur in Sacra doctrina sub ratione DEI, vel quia sunt ipse DEUS, vel quia habent ordinem ad DEUM ut ad principium & finem: ut Angeli, Incarnatio, Sacramenta, actus humani eorumque principia &c. ergo.

Confirmatur primò. Ratione Scoti q. 3. n. 7. Primum objectum alicujus scientiæ debet virtute continere omnes veritates illius scientiæ, sed omnes veritates Theologicas non nisi DEUS continet, ergo solus DEUS est primum, hoc est formale objectum Theologiæ.

Secundò. Nobilissima scientia debet habere nobilissimum objectum specificativum. Theologia est nobilissima scientia: ergo DEUM debet habere pro objecto specificativo.

Secundæ partis ratio est: Theologia vel considerat DEUM per se primò ratione alicujus attributi, vel ratione Deitatis. Non ratione alicujus attributi, tum quia hæc consideratio esset nimis angusta, tum quia omnia attributa resolvuntur in ipsam DEITATEM tanquam virtuales causas & rationem à priori: ergo considerat DEUM per se primò ratione Deitatis: quippe quæ propter se attingitur, & omnia alia propter ipsam, tanquam causam formalem vel virtuales.

Tertiæ partis ratio est: Ratio formalis sub qua est illa formalitas, per quam scientia in modo tendendi per se primò distinguitur ab omnibus aliis, sed ita se habet revelatio virtualis in Theologia, ergo. Min. probatur: Theologia non potest DEUM considerare sub lumine purè naturali, & quatenus ex creaturis cognoscibilem; sic enim non esset S. doctrina, quæ fides saluberrima gignitur nec foret distincta à metaphysica.

Neque secundò sub lumine gloriæ; quia hæc est scientia visionis propria patriæ: neque sub immediato lumine revelationis obscuræ; quia hoc modo non esset discursiva scientia, nec distingueretur à fide: ergo tantum potest DEUM considerare sub mediato lumine revelationis, quod ipsum appellamus revelationem virtuales, & nihil